

Nedokončenost a „vyčerpání“ tématu

Patočka kdysi mluvil o „vyčerpání“ tématu či látky (mně to dokonce napsal do posudku). Naproti tomu Nietzsche v *Lidském, příliš lidském* (IV, 178) přesvědčivě rozpoznává, že „je reliéfně nedokončené ztvárnění nějaké myšlenky, ba celé filosofie působivější než její vyčerpávající provedení“. Filosofie (filosofování) je především úsilím, snahou, touhou, láskou k pravdě (či k moudrosti, ale zároveň si je (má být) plně vědoma toho, že jde – s Brochem řečeno – o cíl nekonečný, že tu Pravdu (či moudrost) nikdy plně neuchozí, že se jí nezmocní, že jí nebude „mít“ jako své „vlastnictví“. A to ovšem znamená, že ono Patočkou zmiňované „vyčerpání“ látky je především iluzí, která navíc zakrývá nebo alespoň nedeceňuje druhotný efekt každého maximálního soustředění na maximální vyčerpávání určitého (vymezeného a tudíž omezeného) tématu, jímž je zapomínání na širší kontexty a posléze zejména na „celek“. Nietzsche má ovšem na mysli něco jiného, jemu jde o působení myšlenky (nebo celé filosofie). Je ovšem nepochybné, že filosofie chce působit (a působit může právě jen působivými myšlenkami), ale toto „působení“ není samoučelem, ba ani primárním cílem pro samu myšlenku (nebo vůbec filosofii): to, co má působit, není určitá myšlenka, ani určitá filosofie, nýbrž Pravda. Filosofie (a tedy i každá myšlenka) má vposledu jen zprostředkovat onu „moc“, která není ani mocí určité myšlenky, ani mocí určité filosofie, ale „mocí“ Pravdy (a tato „moc“ není „předmětná“, Pravda nepůsobí jako nějaká vesmírná síla, ale jen apelem, svými „nepředmětnými výzvami“ – a právě proto potřebuje filosofii a filosofování, myšlenky a myšlení). Nejde tedy na prvním místě o to, aby „pozorovatel“ bylo „přenecháno více práce“, jak píše Nietzsche, aby byl „podnícen, aby to, co se před ním rýsuje v tak silném světle a stínu, dotvářel, domýšlel do konce a sám překonával každou překážku, jež dosud myšlenka bránila plně vystoupit“; to je zase jen zřetel pedagogický, tak jako předtím to byl zřetel co do působení a vlivu. To vskutku rozhodující je uvést čtenáře nebo posluchače, tedy „pozorovatele“ do pohybu, do akce, tj. na cestu, a to na tu trak zvláštní cestu, jíž by jen nenapodoboval autora, ani jeho myšlení, ani jeho filosofii, ale na níž sed by naučil lépe naslouchat Pravdě samé a jejím nepředmětným výzvám, a aby se nechal jí samou a jejími výzvami vést dál.

(Písek, 101225-1.)